

Leervertragingen aanpakken met Taal actief 4 (versie 2012 - 2021, taal en spelling)

Om bij de aanpak van leervertragingen de eenheid voor taal en spelling te bewaren, is er gekozen voor een didactische en organisatorische benaderingswijze. Bij spelling is ook een inhoudelijke werkwijze mogelijk door uit te gaan van het instapdictee, zoals bij rekenen gewerkt wordt met peiltaken. Rekenen en spelling hebben een strakke cursorische leerlijn, terwijl de leerlijn taal thematisch-concentrisch van aard is.

In dit document is elk leerdoel van een taal- of spellingles het uitgangspunt voor de aanpak van leervertragingen. Het kan daarbij nuttig zijn om kort terug te grijpen op een eerder aanbod voor het oproepen van herkenning en het begrijpen van de voortzetting in de leerlijn. Plaats de kinderen dus niet terug op een lager leerniveau, maar investeer in het reeds geleerde om het beginniveau van de huidige les te bepalen.

We volgen hier op klassenniveau enkele resultaten uit recente wetenschappelijke onderzoeken over de belangrijkste bijdragen aan effectief primair onderwijs: extra onderwijstijd, directe instructie, werken in kleine groepen, activeren van voorkennis, oefeningen met feedback. Hiervan staan in dit document twee aspecten concreet uitgewerkt in didactisch handelen:

- voorinstructie als uitbreiding van instructietijd en instructiemomenten;
- uitbreiding oefentijd en oefenmomenten.

De overige genoemde effectieve bijdragen zijn in deze twee voorstellen integraal meegenomen.

Leidraad blijft het aanbod per leerjaar uit de taalmethode. In de algemene handleiding van Taal actief 4 staat in hoofdstuk 4 per taaldomein uitgebreid de didactiek beschreven. Bekijk nog eens de aanpakken op p. 7-14 hoe er leerwinst mee te behalen valt.

Aanpak 1: Voorinstructie (max. 10 min.)

Richt je instructie op het leerdoel met uitgewerkt voorbeeld zoals op de instapkaartjes staat. De werkwijze is als in de verlengde instructie, maar nu met nadruk op het activeren van voorkennis: wat weet je al van dit onderwerp? Grijp eventueel terug op een eerder aangeboden samenhangend leerdoel. Zie hiervoor de visuele leerlijnen in de handleiding per leerjaar achter het tabblad Leerlijnen. Op de website van Malmberg staat een methode-overzicht van alle leerjaren; Leerlijnen Taal en Leerlijnen Spelling van Taal actief 4.

Met deze aanpak wordt voor de kinderen met leervertraging de instructietijd verlengd en is het instructie-aanbod herhaald aanwezig in voor-, basis- en verlengde instructie. Zodra een kind de instructie begrijpt, mag het de kleine groep verlaten en zelfstandig de aansluitende oefentaak maken. Geef, indien nodig, na de verlengde instructie aan het resterende groepje begeleidde instructie en oefening van de 1*-opdracht; ook hier niet langer dan strikt noodzakelijk. Zo verklein je in stapjes de omvang van het groepje dat extra instructie behoeft.

Deel de leerstof in kleine stapjes door meer korte instructiemomenten in te bouwen zoals hiervoor aangegeven. Organiseer de voorinstructies zo dat er in de eerste drie basisweken van elk thema elke lesdag één gepland staat voor taal of spelling.

Voorinstructie is in principe in te zetten bij alle taaldomeinen. Vanuit het taalaanbod uit de methode gezien ligt de meeste kans van rendement bij woordenschat, taal verkennen en spelling. Deze taaldomeinen kennen een nauwer aansluitende lijn van opeenvolgende leerdoelen. Bij schrijven en spreken & luisteren zijn de uitwerkingen van de leerdoelen ruimer in te vullen bij uiteenlopende taalvormen.

In onderstaand schema staan 14 mogelijkheden voor het plannen van voorinstructies bij taal verkennen, woordenschat en spelling. Bepaal zelf in overleg binnen het team voor welke domeinen voorinstructies worden ingezet. Lukt het om op vrijwel elke lesdag van basisweek 1, 2 en 3 een voorinstructie te doen, dan is onderstaand werkschema uitvoerbaar.

Op vrijdag van week 1 staan twee voorinstructies gepland: één voor woorden en woordclusters op maandag van week 2 en één voor spelling op dinsdag van week 2. Lukt het niet om beide voorinstructies van elk 10 minuten op vrijdag aan te bieden, maak dan een keuze naar relevantie.

In de kolom *basisles* staan tussen haakjes de vijf lesdagen van de themawEEK. Een nieuw thema begint niet altijd op maandag en de themawEEK eindigt in de praktijk niet altijd op vrijdag zoals in de methode gepland. Vanzelfsprekend verschuiven dan de voorgestelde voorinstructies op de dagen in de week.

In het schema staat een strakke planning van voorinstructies in momenten voorgesteld. Deze instructies zijn te realiseren tijdens het zelfstandig werken van de overige kinderen. Er zijn ook andere organisatiemodellen mogelijk, bijvoorbeeld tijdens het werken met zelfstandige blokken, de inzet van een klassenassistent of stagiair.

Vanaf vrijdag in week 3 komt er geen nieuwe leerstof aan de orde. Na de toetsen woordenschat, taal verkennen en spelling biedt de methode in week 4 per getoetst lesdoel voortgezette instructies aan voor kinderen die hierop niet goed hebben gescoord. Voorinstructie is niet nodig.

Bij taal verkennen staat de suggestie om bij *Leerlijnen* (in de handleiding of op de website) te zoeken naar voorafgaand samenhangend leerdoel. Zo'n aanbod is niet altijd aanwezig, zeker niet in begin groep 4. Activeer de voorkennis zoals bij woorden en woordclusters in de kolom *didactische aanwijzingen* is voorgesteld.

Er zijn geen voorinstructies gepland voor schrijven en luisteren & spreken, omdat er geen onderwijstijd beschikbaar is voor nog meer voorinstructies. Wil je toch voorinstructies geven, neem dan Stap 1 en 2 in de handleiding samen door, zodat de kinderen goed voorbereid aan de groepsles kunnen deelnemen.

taaldomein	week / les	basisles (dag)	voorinstructie	didactische aanwijzingen
woorden en woordclusters	1 / 1	maandag (1)	donderdag (week 4 of parkeerweek)	Laat de instapkaart zien en wijs op de 2 woordleerstrategieën. Lees één voor één de scripts voor die bij deze les horen. Bespreek de woorden interactief met uitdaging voor herkenning in kindeigen belevingswereld (oproepen voorkennis).
taal verkennen	1 / 2	dinsdag (2)	maandag	Zoek in Leerlijnen naar een eerder aanbod en activeer hiermee de voorkennis. Bied de verlengde instructie aan zonder 1*-opdracht. Laat de instapkaart zien en voer aanwijzing 1 van stap 2 uit.
spelling	1 / 1	dinsdag (2)	dinsdagochtend	Zoek in de handleiding p. 2 naar 'uitbreiding' en activeer hierbij de voorkennis. Bied de verlengde instructie aan zonder 1*-opdracht.
taal verkennen	1 / 4	donderdag (4)	woensdag	Zoek in Leerlijnen naar een eerder aanbod en activeer hiermee de voorkennis. Bied de verlengde instructie aan zonder 1*-opdracht. Laat de instapkaart zien en voer aanwijzing 1 van stap 2 uit.
spelling	1 / 3	donderdag (4)	donderdagochtend	Zoek in de handleiding p. 2 naar 'uitbreiding' en activeer hierbij de voorkennis. Bied de verlengde instructie aan zonder 1*-opdracht.
woorden en woordclusters	2 / 6	maandag (1)	vrijdag (week 1)	Laat de instapkaart zien en wijs op de 2 woordleerstrategieën. Lees één voor één de scripts voor die bij deze les horen. Bespreek de woorden interactief met uitdaging voor herkenning in kindeigen belevingswereld (oproepen voorkennis).
spelling	2 / 5	dinsdag (2)	vrijdag (week 1)	Zoek in de handleiding p. 2 naar 'uitbreiding' en activeer hierbij de voorkennis. Bied de verlengde instructie aan zonder 1*-opdracht.
taal verkennen	2 / 7	dinsdag (2)	maandag	Zoek in Leerlijnen naar een eerder aanbod en activeer hiermee de voorkennis. Bied de verlengde instructie aan zonder 1*-opdracht. Laat de instapkaart zien en voer aanwijzing 1 van stap 2 uit.
spelling	2 / 7	dinsdag (2)	dinsdagochtend	Zoek in de handleiding p. 2 naar 'uitbreiding' en activeer hiermee de voorkennis. Bied de verlengde instructie aan zonder 1*-opdracht.
taal verkennen	2 / 9	donderdag (4)	woensdag	Zoek in Leerlijnen naar een eerder aanbod en activeer hiermee de voorkennis. Bied de verlengde instructie aan zonder 1*-opdracht.

taaldomein	week / les	basisles (dag)	voorinstructie	didactische aanwijzingen
				Laat de instapkaart zien en voer aanwijzing 1 van stap 2 uit.
woorden en woordclusters	3 / 11	maandag (1)	donderdag (week 2)	Laat de instapkaart zien en wijs op de 2 woordleerstrategieën. Lees één voor één de scripts voor die bij deze les horen. Bespreek de woorden interactief met uitdaging voor herkenning in kindeigen belevingswereld (oproepen voorkennis).
woordleer-/onthoudstrategie	3 / 12	dinsdag (2)	vrijdag (week 2)	Bespreek de instapkaart zoals in stap 1 van de basisinstructie staat. Ga verder met de aanwijzingen uit de verlengde instructie. Neem weer de instapkaart en bespreek het voorbeeld zoals in stap 2 staat.
spelling	3 / 9	dinsdag (2)	maandag	Zoek in de handleiding p. 2 naar 'uitbreiding' en activeer hiermee de voorkennis. Bied de verlengde instructie aan zonder 1*-opdracht.
spelling	3 / 11	donderdag (2)	woensdag	Zoek in de handleiding p. 2 naar 'uitbreiding' en activeer hiermee de voorkennis. Bied de verlengde instructie aan zonder 1*-opdracht.

Aanpak 2: uitbreiden oefentijd (max. 20 min.)

In de papieren en digitale versie staan de basisoefeningen op drie niveaus. Zie erop toe dat de 2*-oefeningen door de kinderen met leervertraging goed gemaakt zijn. Is dat niet het geval, dan is voortgezette instructie en oefening geboden.

In week 4 is er naar aanleiding van de toetsresultaten in beide versies geoefend op aansluitend beheersniveau. Zie erop toe dat de 2*-oefeningen door de kinderen met leervertraging goed gemaakt zijn. Achter in de handleiding staan voor taal verkennen en spelling per thema 6 kopieerbladen 'extra oefenen'. Bied deze bladen aan als die niet eerder gemaakt zijn.

Taal actief 4 biedt oefenmateriaal aan waar de kinderen vaak zelfstandig aan kunnen werken, zowel op papier als digitaal. Voor kinderen met leervertraging is het aantrekkelijk om variatie in analoge en digitale oefenvormen aan te brengen, te meer omdat zij langer aan taal- en spellingoefeningen werken. Voor spellingaanbod in de papieren versie is na de extra oefenbladen voortzetting met oefensoftware mogelijk. Hanteer je de digitale verwerkingssoftware, dan is de extra oefenstof uit de handleiding een aangename afwisseling na of in plaats van de oefensoftware.

Na de vierde lesweek van elk thema volgt een parkeerweek. De parkeerweek biedt ruimte voor eigen invulling en voortzetting van taalonderwijs al of niet in aansluiting op het laatste thema. Stel een planning op hoe je aansluitende oefeningen in de parkeerweek inzet voor kinderen met leervertraging. Maar schenk ook aandacht aan de overige taalaspecten: schrijven en luisteren & spreken.

Hieronder volgt een voorbeeld van een ingevulde parkeerweek.

taaldomein	dag	didactische aanwijzingen
woordenschat	maandag	Bied instructie-opdrachten aan uit les 15 die eerder niet gekozen zijn of speel met de consolidatiekaarten. Laat 2*-oefeningen in het werkboek of digitaal maken die niet gedaan zijn.
taal verkennen	dinsdag	Bied uit 'Extra oefenstof' kopieerblad(en) aan aansluitend bij de toetsresultaten en niet eerder zijn aangeboden. Laat 2*-oefeningen in het werkboek of digitaal (af)maken aansluitend op de toetsresultaten.
spreken/luisteren	woensdag	Aansluitend bij les 18: de kinderen presenteren nog eens hun verhaal in een andere groepsamenstelling. De luisteraars vertellen wat zij ervan vinden en geven een top en/of een tip. Ze mogen de luisterhulp gebruiken.
schrijven	donderdag	Aansluitend bij les 13: de kinderen presenteren nog eens hun tekst in een groepje. De toehoorders zeggen wat zij ervan vinden en geven een top en/of een tip. Ze mogen de nakijkhulp hierbij gebruiken.
taalspel schrijfportfolio	vrijdag	Aansluitend bij thema 1, 3, 5, 7 les 21: kies een spel dat nog niet is gespeeld. Aansluitend bij thema 2, 4, 6, 8 les 21: laat kopieerblad (achter tabblad <i>Registratiebladen</i>) invullen en bespreek dit.